

Ungtarnóc

Földrajzi elhelyezkedés

Ungtarnóc Ungvártól nyolc kilométerre délnyugati irányban, az Ung bal partján terül el. Községi tanácsa helyben. Társközségei: a vele csaknem egybeépült Sislóc és Botfalva. Közeli települések: Bátfa (2 km), Palló (2,5 km), Gállocs (3 km), valamennyi délnyugati irányban. Innét északkeletre rdarma fekszik (1 km).

Történelem

A krónikák első ízben az 1300-as évek elején említik, mint lakott helyet. Első birtokosai a községnek nevet adó Tarnóczyak voltak. Később adomány útján a Bukóczi család bírta itt részekkel. 1554-ben egy egész porta népessége kihalt pestisben. 1599-ben 21 lakóházát adóztatták. 1696-ban 16 magyar családfőt írtak össze. 1720-ban nyolc jobbágyháztartása közül hat magyar, ekkoriban Csernek Pál és György a település földesura. 1828-ban 36 házból áll a falu 302 lakossal. 1848 el tt a híres Mikszáth-regényben I (Különös házasság) ismert Bernáth Zsigmondnak van itt birodalma. 1910-ben már 412 lelket számlál a falu, rá tíz évre a viláégést követően valamivel kevesebbet, 367-et. A második világháború el tt időben 450-en élnek itt, néhány szlovák és ruszin családon kívül valamennyien magyarok.

1944 vérvizataros szén a bevonuló szovjet katonák közel félszáz helybéli férfit hurcolnak el a lágerekbe.

Jelene

Ungtarnóc lakóinak száma a 2001-es népszámlálás adatai szerint 853 fő, ebből 1354 magyar nemzetiségűnek vallja magát.

Ungtarnóc és a környező néhány falu földmívelői a szovjet éra évtizedeiben az itteni Gorkij kolhozban dolgoztak. A gazdaságnak fejlett volt a gyümölcs- és állattenyésztési ágazata. A település lakói közül már ekkortájt igen sokan vállaltak munkát a közeli nagyvárosban, Ungváron. A múlt század kilencvenes éveinek elején, Ukrajna függetlenné válásával egyidőben jelentkez gazdasági válság miatt sok tarnócinak szánt meg a városban levő munkahelye. Sok hazakerülő "muszáj földmívelő" váltak. Egy részük a határon túli területeken épít munkára szegődött el. Többen ma is ott dolgoznak.

A közös gazdaság felszámolása után a kolhoztagság között 1,7 hektárral felosztották a földet. A falu lakói közül akkoriban mintegy negyvenen önálló gazdálkodásba kezdtek. A túlnyomó többség viszont a földjét a Konik farmgazdaságnak adta bérbe. A magángazdaság néhány év leforgása alatt Kárpátalja egyik legkiválóbb áru- és vetőmag-, burgonya-termesztő nagyüzemévé fejlődött. Jelenleg több mint száz munkást foglalkoztat. A helybéliek a háztájiban nem csak önellátásra termelnek, a környékbeli földekről lekerül a termés jelentős része –

mint kenyér, burgonya és gyümölcs – az ungvári piacra kerül. A gazdaszónyok a megtermelt tejtermékek egy részét szintén a városiaknak adják el.

Néhány család földmívelés mellett zöldségtermesztéssel foglalkozik, ketten-hárman eladásra virágot termesztenek. A település és a vele csaknem egybeépült Sislóc határában még a szovjet éra utolsó éveiben korszerű iskola épült. Tanulóinak száma jelenleg 273 fő. A magyar osztályok mellett vannak ukrán osztályok is. A szintén közös óvodába 25 gyerek jár.

Klubja hetven férőhelyes. Posta, családorvosi rendelő, könyvtár helyben. A helybéliek és az ide látogató vendégek közel egy tucat vegyesboltban vásárolhatnak. A település területén autójavító-, asztalosmunkák is követhetnek. A község területére 2004-ben jutott el a földgáz. Azóta számos házat felújítottak, komfortosabbá tették.

Emlékhelyek, nevezetességek

Mai református templomát a gyülekezet 1830-ban kezdte el építeni, melyet csak 1875-ben tudtak befejezni. A templomnak 1905-ig két harangja volt. Az íráskönyv tanúsága szerint a kisebbiken a következő felirat volt olvasható: Jezus Nazaremus Rex Judeorum, 1625. 1905-ben az új harangok vásárlásakor a régieket odaadták a harangöntőnek. Az egykori itteni földbirtokos, Buttler János nevét Mikszáth Kálmán Különös házasság - c. regénye tette a nagyközönség számára ismertté. A Buttler-kastély ugyan az rdarma melletti Bozos tanyán épült fel, ám a grófnak kiterjedt uradalma volt Ungtarnócon is. A Buttler család – erről is megemlékeznek a krónikák – igen sokat támogatta a környék református gyülekezeteit.

A község római és görög katolikus templomát néhány évvel ezelőtt szentelték fel.

Kikapcsolódás, pihenés

A helybéliek a nyári hétvégeken a falutól másfél kilométerre kanyargó Ungra járnak fürödni. A folyó némelyik része egyben a horgászok kedvelt tartózkodási helye is. A településtől a (mikro)autóbuszjárat köti össze a megyeszékhellyel. Ungvárt a községtől alig negyedóránnyi autótúrán érjük el. A város gazdag emlékekben és egyéb látnivalókban: igen hangulatos a belvárosa és ódon vára, gazdagon díszített templomai. A szabadtéri Néprajzi Múzeum Kárpátalja slakosainak – a ruszinoknak, a magyaroknak, a románoknak – nyolcvan-száz évvel ezelőtti életébe nyújt bepillantást.

Télen innét könnyen megközelíthető a környékbéliek egyik kedvelt síel- és szánkózó helye, a Pliska-hegy, amely a nevickei város szomszédságában fekvő Ókemence község mellett található.

/Forrás: WIKIPÉDIA/

DOBÓ JÉNYE

A Dobó István Magyar Hagományrész
Társaság kiadványa
2. szám

Dobó István emlékezete

Dobó István
(1505 el tt–1572 június közepe)

Márvány reneszánsz szarkofágját fia készítette és helyezte el a dobóruszkai templom szentélyében. A ma is itt látható síremlék oldallapjai eredetiek, a híres fedlap viszont csak másolat. Az eredeti márvány sírk fedlapja ma az egeri Dobó István Vármúzeumban látható, a Hősök termében, kiegészítve az oldallapok másolatával és egy később a sírközé került úgynevezett "rákfarkas" márványsisakkal. A fedlap igen kalandos úton került Egerbe, amit Mikszáth Kálmán is megemlíti a Különös házasság című regényében. A 19. században Dobóruszka község gróf Buttler János tulajdonában volt, aki elhozatta a faluból Egerbe a sírkövet. Ezen „apró” gesztussal igyekezett rávenni az egeri egyházi előljárókat választásának kimondására.

Dobó István sírja alatt egykori maradványt is találtak, aki vagy az édesanyja, vagy a felesége lehetett. Az egeri várkapitány csontjai mellett korhíves maradványokat is találtak.

Mintegy 440 év után temették újra Dobó István várkapitányt a szlovákiai Dobóruszkán, a Dobó család által épített templomban.

Az újratemetés mintegy két évtizedes régészeti kutatás eredménye. Fodor László az egeri Dobó István Vármúzeum régésze, aki konzulensként

vett részt a kutatásban, elmondta: elször a templom XVIII. században elkészült kriptájában kezdték meg a kutatást, ugyanis azt feltételezték, hogy Dobó földi maradványai is átkerültek a sírboltba, ám a kutatás nem járt sikerrel.

Ezt követően bontották fel a szentély padozatát és rá is leltek egy egyszerű fakoporsóban eltemetett férfi csontváznak maradványaira. Az embertani kutatások azt igazolták, hogy egy 70 év körüli, mintegy 180 centiméter magas, köszvényben szenvedő férfi földi maradványait rejtette a falába. Az a tény is segítette a személyazonosítást, hogy a szentély déli oldalán leltek rá a maradványokra, a templom azon pontján, amely a birtok urát temetkezési helyként megillette – mondta Fodor László.

Az egeri Hősök tere Homa János, az egeri önkormányzat kulturális bizottságának elnöke búcsúztatta: mint mondta a várkapitány 25-szörös túlerő ellen védte meg az ország kulcsát jelentő egeri várat.

Egyházi szertartás keretében korabeli ruhába öltözött hagyományrészkeket helyeztek a földi maradványokat a szarkofágba szombaton a dobóruszkai templomban.

Dobóruszkai nyughelye ma a felvidéki magyarok egyik történelmi zarándokhelye. November második vagy harmadik hetvégéjén a helységben rendezik a Dobó István Emléknapotokat. (2008-ban november 8-9.)

Egy másik - jelképes - síremléke az egeri várbán is látható. Az nevickei sír az egeri vár múzeuma (Dobó István Vármúzeum) és a város főtere is (Dobó István tér). A téren álló szobrát Stróbl Alajos készítette 1907-ben.

/Forrás: FH, MTI/

Dobó István házában

Az egri várkapitány földi maradványait az egri vár Dobóruzska felől néhány kilométernyire, a Dobó család sírhelyén, Szerednén – a kárpátjai Szerednyén – jártunk.

Ungvár és Munkács között félúton, egy völgy bejáratánál dacol az enyészettel a szerednyei várrom.

A középkori erődítmények klasszikus példája: egyetlen toronyból áll, és négyzet alaprajzú, széles vízesárok veszik körül. A faluban mindenki jól tudja, hogy a ma már csak romokban létező vár a Dobó családé volt. Ám Dobó utolsó várának megmentésére, legalábbis állagmegóvására hasztalan próbáltak szponzorokat felkutatni.

A rusz Dobók legvitézesebb ivadéka, Eger hős védje szerencsésebb volt a törökkel, mint a történelemmel. 1552-ben megszervezte, és hősiesen vezette Eger védelmét. I. Ferdinánd király jutalmul Erdély vajdájává nevezte ki. Amikor 1556-ban Erdély újra elszakadt a Habsburgoktól, a király nagy birtokadományt kárpótolta az elvesztett vajdaságért. A vitéz kapitány azonban az oszmán veszedelemnél is alattomosabb szóbeszédet legyőzni nem tudta. Az 1569. évi országgyűlésen elfogták. A vádakká veretessed pletykáról, hogy János Zsigmondhoz pártolt, utóbb kiderült ugyan, hogy semmi alapja, de az árulás, a sötét összeesküvés gyanúja elegendő volt ahhoz, hogy börtönbe juttassa az egykori kapitányt és későbbi vajdát, a király tömlöcébe, ahonnan csak 1572 áprilisában, húsz évvel az egri diadal után engedték szabadon. Egy hónap múlva, májusban már meg is halt Dobó István.

Halálának helyén állnak a térdig érő szobrok, Dobó utolsó otthonának tizenkét méter magasba törő falai között. A gondosan megfaragott, hatalmas sarokkövek

közül kúszónövények ágaskodnak az ég felé. A végvára voltaképpen egyetlen, négyzetes alaprajzú lakótorony. Mérete tizenhét és fél méter, és fél méter. Két és fél méternél is vastagabb falai faragatlan kövekből épültek, de a falak külső felületein a köveket simára csiszolták.

A szerednyei várat a hagyomány szerint a templomos lovagrend építette a 13. század elején. Hogy aztán kié volt még, s kié nem, színes a története. A lovagrend feloszlatása után a Szatmár megyei jánki pálos kolostor szerzetesei vették birtokukba. Később az ungvári vár urainak tulajdonába került. Azokból az időkben a legenda, amely szerint ezt az erődítményt egykor föld alatti alagút kötötte össze az ungvári várral.

Akárki lakta is Dobó előtt, félnivalója nemigen lehetett. Várát három, széles sarkain lekerekített, négyzet alakú sáncárok vette-veszi körül, bejáratát csak csapóhídon át lehetett megközelíteni. A bejárat szintre vezető falépcsőt egyszerre felhívták a nemkívánatos jövevény orra elé. A bevehetetlen erőd a 18. század elejéig megködött, fontos szerepet játszott az Ungvárt Lemberggel összekötő kereskedelmi út védelmében. A krónikák tanúsága szerint utoljára a kurucok használták hadászati célokra az erődítményt.

A váratornyoknak valószínűleg három szintje volt, legalábbis erre utalnak a gerendafészkeknek a belső falfelületeken látható üregei. Hol lakhatott a kapitány, és hol a háza népe? Ki volt vele a végóráján? Vajon ki fogta le az egri hős szemét 1572 májusában? Itt volt-e leánya, Dobó Krisztina, akit a költő és színdarabíró Tóth Kálmán 1862-ben Dobó Katicává keresztelt át? (Krisztina 1552-ben, amikor Eger várát a török ostromolta, még nem is élt. Báró Balassi Bálint az ostrom után harminckét évvel, 1585-ben vette feleségül.)

Kérdések és kövek körülöttünk. Ki vitte át a megboldogultat végül nyughelyére, az ugyancsak

Ungvidéki Dobóruzska? Szlovákul Ruská a felvidéki magyar település neve. A határszélre szorult, eldugott, 580 lelkes kisközség, amelynek református templomában végső nyugalomra talált a hányatott sorsú hős, alig tizenkét kilométerre van Ungvártól. Akkoriban még nem voltak határok erre felé. Most Ukrajna és Szlovákia találkozik a magyar várkapitány családi birtokán.

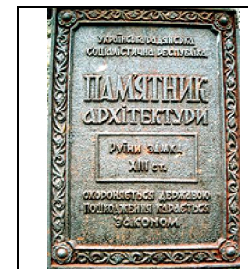
A szerednyei vár, bár Dobó halálával gazdátlanra vált, el nem néptelenedett még évszázadokig. A hagyomány szerint a kuruc szabadságharc alatt rombolták le. A szerednyei tevékenyen részt vettek II. Rákóczi Ferenc felszabadító harcában, vitézül küzdöttek seregében. A kuruc felkelés leverése után az osztrák csapatok kegyetlen bosszút álltak a községen. A Dobó-vár építményei a Rákóczi-szabadságharc után romlásnak indultak, újjáépítésükre már nem került sor.

Szerednyét ma 3750-en lakják. Három vallási gyülekezet – görög katolikus, római katolikus és pravoszláv – él évszázadok óta békében, megértésben. A lakosság 90 százaléka ukrán nemzetiségű, a többi orosz, szlovák és magyar. Az ötvenkét magyar legkisebbje egymás között már nem is igen beszélnek az anyanyelvükön. Alkalmi kalauzom, a helyi focicsapat erősége, noha Dobó névre hallgat, ukrán anyanyelvűnek vallja magát, és oroszul társalgunk. Fordítja Puskin nyelvére a vár külső falán rozsdásodó emléktáblát is, amelynek cirill betűs szövege még az Ukrán Szocialista Köztársaság nevében hirdeti a várróm emlékjellegét.

– A legenda, hogy itt van eltemetve, sok turistát hoz ide – meséli az ukrán Dobó. – Pedig Dobó István földi maradványai Göncruszka (az egykori Dobóruzska) református templomában pihennek. De ez a vár és a többi nevezetesség, mint például a sziklába vájott borpincék, évente rengeteg külföldi vonzanak Szerednyére.

Az ám, a szerednyei borok! Évszázadok óta nagy keresletnek örvendenek, Európa több országába szállították, többek között Nagy Péter cár udvarába is. De gróf Széchenyi István asztalán is szerepelt a korabeli feljegyzések szerint „szerednyei, budai, ruszti, szekszárdi” bor.

A Dobó-féle pincészet most, évszázadok múltán a Leánka Állami Agrárpari Vállalat névre hallgat, de a bejáratának közelében kőbe vésett latin betűk – vele átellenben

Ukrán emléktábla a vár falán

külön táblán az ukrán felirat – minden kétséget kizáróan leszögezik: „Kivájtott a ruszka jeles Dobó fivérek, Ferenc, István és Domokos, a szerednyei földbirtokok és vár örökösei és tulajdonosai fáradságával. (A pince) véd fállal és árokkal erőt sített meg. Krisztus urunk 1557. esztendejében.” Az egri várkapitány megrendít sorsáért – hogy csak röviddel a halála előtt nyerte vissza szabadságát – azzal a már-már történelmi tényként kezelt fabulával kárpótol a népi emlékezet, hogy 32 ezer török hadifogoly vágta-vájta, csákányozta ki a családi birtok borpincészetének kazamataszerű kacskaringózó járatait. A nyolc vajat hossza összességében majdnem egy kilométer, a járatok összterfoga négyezer köbméter. Európa tíz legnagyobb pincéjének egyikében vagyunk, ahol télen-nyáron állandóan 12 fok a hőmérséklet.

Ukrán, orosz proszítok közepette Dobó István emlékére emeljük poharunkat.

/Forrás: MAGYAR NEMZET/

SZERKESZTŐK

**F szerkeszt -
SÁNDOR IVETT
RUSZKA DIANA
Tördel szerkeszt -
Ferenc Pál**

9. A

**Kosztik Katalin
Kurtánics Zsuzsanna**

10. A

**Szoták Tünde
Szálka Szintia
Szálka Alekszandra
Lizák Szilvia
Nyisztor Gabriella
Adám Viktória**

A Sislóci Dobó István Középiskola újságírói szakköre és Dobó István Magyar Hagyományrész Társaság új lapját 2008-ban indította, amelynek ez a második száma. Ezzel a lappal adózunk Dobó István emlékének. Érdekes cikkeket olvashatnak újságunkban Dobó Istvánról. Vidékünk minden falujáról írunk majd, megismerhetik helyi elfelejtett hagyományainkat, szokásainkat. „Magyar uralkodók” címmel érdekes cikksorozat indul, amelyben megismertetjük önöket 58 magyar uralkodó életével, Árpád fejedelemtől IV. (Boldog) Károlyig.

Reméljük, elnyeri majd tetszésüket új lapunk, és a jövőben is szívesen olvassák.

Gárdonyi Géza Egri csillagok c. regénye

Az Egri csillagok Gárdonyi Géza regénye (1899), az egyik legismertebb magyar történelmi regény. Az író maga emelt legjobbként alkotásának tartotta.

Keletkezése

A mű születése Gárdonyi egri alkotói köréhez köthető, 1901-ben látott napvilágot. Ez volt egyúttal az író első érdeklődésre számot tartó terjedelmesebb alkotása is. Előzménye Gárdonyi munkásságában nem lelhető fel, hiszen az író csupán a millennium után kezdett érdeklődni a magyar történelem eseményei iránt.

Romantikus történelmi regény: A múlt felé forduló műben a romantikus, fordulatossággal jellemezhető cselekményszövés jellemző. A hősi és dicsőítő szerepek kerülnek a történet középpontjába. A főhős Gergely diák, aki sok kalandot él át a műben. A hősi, romantikus regény-műfajban Jókai Mór és Rákosi Viktor A korhadttal fakeszték című írása mellett a harmadik legjelentősebbnek tartott alkotás.

Ifjúsági regény: Az Egri csillagok azonban történelmi olvasmányként tanító-nevelő célzatú alkotás, mely az ifjabb korosztály számára is betekintést nyújt egy izgalmas történelmi korszakba. Forrása

Gárdonyi forrásai között említhető Tinódi Lantos Sebestyén Egervár viadaljáról (1553) írt éneke és az ebből készült Egri summája (1553). A lantos maga is felbukkan a műben, a 2. rész 9. fejezetében Mohács vesztét idézi meg.

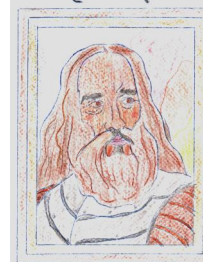
A mű tárgya történelmi eseményekhez köthető, Buda elfoglalása és a török 1552. évi hadjáratának kiemelkedő

DOBÓ ISTVÁN TANULÓINK SZEMÉVEL

Rajzolta: KISS DIANA 6. oszt.

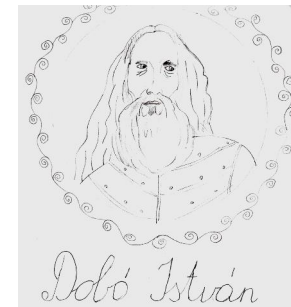
Dobó István

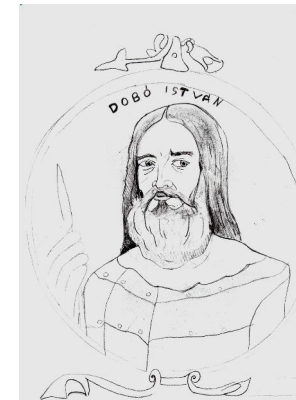
Rajzolta: GREGUS ZOLTÁN 7. oszt.

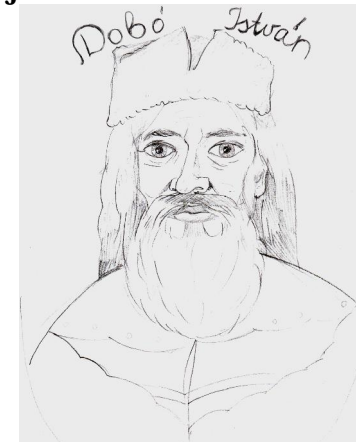
Rajzolta: BILCSIK ZOLTÁN 6. oszt.

Rajzolta: KÁRA KRISZTINA 8. oszt.

Rajzolta: TAHY GABRIELLA 8. oszt.

Rajzolta: KÁROLY TÍMEA 7. oszt.

Dobó István származása

Dobó István sei az Árpádok korában már tényleges szerepkört foglaltak el. A legrégebb tudomásunkra lev okmány szerint, 1276-ban V. István király idejében, az egri káptalan el tt történt örök bevállás szerint, Pánky Gergelynek Jakab nevű fia, Ungmgye Chapel faluját kapta, ki III. László királytól több birtokot is nyert. Ezen Pánky Jakabnak két fia volt: egyik Dobó mesternek, másik Jánosnak neveztetett, kik 1311-ben 170 márkáért megvették Ruszka falut, melyt l el nevük származik, úgy hogy 1321-ben Károly király által kiadott adománylevelében, "Jakab comes fia ruszkaei vagy pánkii Dobó mesternek" neveztetik. A két testvér 1326-ban osztozkodott meg, a meglev tetemes vagyonon, s ezzel ketté vált a törzs. Dobó mesternek két fia volt, Miklós és Jakab. Ezen Jakabnak fia volt Domokos, Dobó Istvánunk és testvérel Domokos, Ferencz, Annának szép apja. Dobó István hol s mént növekedett férfiúvá, katonai ismereteit hol szerzé, ismeretlen el ttünk. Ugy látszik, hogy az ellenkirályok idejében, Ferdinánd király f kapitánya Serey Gáspár seregében foglalt helyet, és csak 1546-ban nyert els ízben önálló megbízatást Eger elfoglalására, - mint azt el bb láttuk.

A Dobó-testvérek Anna nevű n vére férjhez ment Zeleméry Jánoshoz: szintén János egyetlen fíjoknak Zeleméry Miklós és László fi- s Kata nevű leánygyermekke maradt. Ezen Kata leány Bossányi Jánoshoz ment férjhez. Zeleméry László örökösét nem hagyott hátra. Miklósnak csak Borbála nevű leánya maradt, ki Loránffy Mihályhoz ment n ül, s így 3 leánygyermekök született: Erzsébet, Maria, Susanna. Susanna, a 17-ik század elején, Rákóczy György nejlévé lett, a híres Loránffy Susanna, kinek ekkénti leszármazása folytán jutott a Rákóczy család, a kés bb magvaszakadt Dobó család nagy terjedelmű javai birtokába, s a Rákóczyak Dobó rokonsága ennyiben állapítható meg.

A Pánky közös törzsnek másik ága, Pánky Jánostól származott. Ennek fia Péter s ennek fia Páter és Máté, Károly király alatt ungmgyei Pálóczyvárárt kapták adományul, honnan ez ág Pálóczy nevezetét nyert. A Pálóczyak fényes szerepet vittek, s roppant vagyonra tettek szert. Az utolsó Pálóczy Antal zempléni f ispán, a mohácsi csatában

esett el, s a Pálóczy családnak ezzel magva szakadt. Ezen leszármazási leírás mutatja a Dobók jogcímét, a velök közös törzsb l származó Pálóczyak javaira, melyet érvényesíteni törekedett a három Dobó testvér, s melyb l keletkezett pörös viszály vált a Dobó-testvérek s f leg István tragikus epizódjá végzettes indokává.

A Dobó testvérek jogigénye érvényesítésére történt eddigi eljárásuk ismertette van már, mely az illetékes káptalanok el tt tiltakozásban s egyéb keresetek megtételében állott. A Dobók által összeállított jegyzék szerint az általok keresett javak ezek voltak: Patak s Ujhely, Helmez, Dédes várak, a hozzátartozó falvakkal. Duló, Szilvás, Visnyó, Tapolczán, Malý, Thordona, Szentpéter, Hajnácsk Borsodmgyében; Pétervársára, Hort, Adács, Ecséd, Hevesmgyében; Szolnok, s azután az Uportéle örökség címén keresett mint egy 26 falu Abauj, Zemplén, Sáros, Bereg mgyékben. Ezeknek legnagyobb részét Perényi Péter ragadván kezéhez, tudjuk, hogy a Dobók jogigénye e hatalmas, s ügyesen fondorkodó f ur ellen sikertelen maradt. A mint Perényi Péter 1548. elején meghalt, a Dobók siettek megújítani, illet leg folyamatha tenni keresetöket, most már a kiskorú Perényi Gábor ellen, kinek Ferdinánd király, az egri vár átadása fejében összes birtokait jóváhagyván, - 24 éves koráig, biztosítást is ígért, hogy azokban perrel meg nem támadható lesz. Ez ígértet azonban, hazai törvényekbe ütközvén, mid n a kiskorú a megidézéseket 1549. évben megkapta, a királyhoz fordult ugyan az ígért biztosítás érvényesítésére: - de a kormányzóék nevezett év máj. 31-én kelt véleményére azt az utasítást kapta, hogy csak védekezzen a törvények értelmében. Dobó születési helyét s évét nem tudjuk; de valószínű, hogy életévszáma ugyanaz, mely az egri várba jövetelét jelzi, hol megkezdé h si erényekben s küzdelmekben gazdag pályáját, melynek végén méltatlanul gyötr sötét börtöne küszöbér l lépett a halál örök nyugalmat biztosító karjaiba.

/HEVES VÁRMEGYE TÖRTÉNELMI FELJEGYZÉSEIB L/

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
<http://www.foxitsoftware.com> For evaluation only.

fontosságú eseménye, az egri vár ostroma szolgál f témájául.

A m lapjain kibontakozik a három részre szakadt Magyarország állapota: a mohácsi csata után a törökök 1541-ben elfoglalják Budát, az ország középs része török fennhatóság alatt áll. A törökök hatalmuk meger sítését és területük kiterjesztését megelőzve 1552 nyarán újabb hadjáratot indítanak a még el nem foglalt magyar területek ellen, majd több nagyobb végvár birtokbavétele után három seregük Szolnok alatt egyesült er vel indul a végvár ellen.

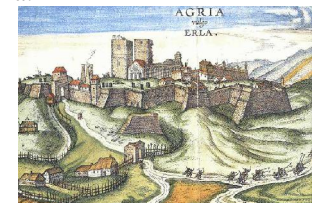
A vár bevételét követ en a 80 000 f nyi óriási hader Eger vára alá vonul, mely Dobó István kapitány vezetésével, maroknyi csapattal küzd meg az egyesült török sereg ellen. A szeptember 11-t l többször megrohamozott, ostrom alá vett véd sereg keményen helytáll a támadásoknak, így a törökök súlyos emberveszteségeket szenvednek. Az egyre hidegebb, támadók számára barátságtalanabb id járás, a járványok és a heves ellenállás egyaránt hozzájárulnak a magyar sikerekhez, s végül a törökök október 17-18-án (38 ostromnap után) - feladva a további hadakozást - visszavonulnak és elt nnek a vár alól.

Az egri diadalnak óriási fontosságot tulajdonított a korabeli Európa, a 16. században ez volt az els alkalom, hogy sikeresen megvédték egy magyar végvárat a véd k, mely kiemelked stratégiai fontosságú helyen állt, hiszen az egész Felvidék el retolt véd bástyája volt s több falu is a védelme alá tartozott.

Írói módszer

A szerz önállóan készült fel regénye megírására. Utánaolvasott a kor történetének, kutatásokat végzett a témakörben, foglalkoztatta a keleti, pontosabban a török kultúra, s t elutazott Isztambulba is a helyszín felméréséhez, hogy azt az ünnepséget megnézzé, amit leírt m vében. A m megírása el tt rengeteg jegyzetet készített. Az alkotás végén található egy török szavak és kifejezések magyarázatát tartalmazó listát.

A regény a XVI. századi magyar történelmet idézi meg. Gárdonyi rengeteg szerepl t, történelmi alakot és írói képzelet által megformált figurát mutat be. Az Egri csillagok alcíme: Bornemissza Gergely élete. Az életét, sorsának alakulását követhetjük végig a m ben: a gyermekkortól megannyi kalandon, a szerelem beteljesülésén át a várvéd katona tetteiig. A regény két részre tagolódik: az ostrom el tti évekre és a néhány hetes ostromra.

S bár a középpontban Bornemissza Gergely áll, az Egri csillagok els sorban nem neki, hanem a török ellen küzd magyarságnak állít emléket az önzetlen hazaszeretet és hazafiság példájával. Hiszen az egri vár véd i szinte reménytelen helyzetben vállalták a küzdelmet, tudván azt, hogy csupán önmagukra támaszkodhatnak. A félelmetes török túler vel szemben csodának tetszik a gy zelem. De a történelem valósága volt ez a csoda, melyet valóságos férfiak és n k - vagyis h sként viselked emberek értek el.

Forrás: wikipédia

Az egri vár története

Eger Magyarország egyik legszebb si, műemlékekben gazdag városa, a Mátra és a Bükk hegység között folyó Eger patak völgyében, a Bükk nyugati lábánál húzódó dombvidéken fekszik. Magyarország egyik legkedveltebb idegenforgalmi célpontja. A m emlékekben gazdag település gyógyvizei és borai is világhír ek. Az egyik legismertebb m emléke az egri vár.

Az egri vár története egészen Szent István koráig nyúlik vissza, amikor a székesegyház építésébe kezdtek az Eger patak fölő magasodó domb teraszán. A vár ma látható része aztán e köré a templom köré terebélyesedett, amikor a tatárjárás pusztításait követ en Lambert püspök várépítési engedélyt kért IV. Béla királytól.

Az er dnek a 16. század el tt is fontos szerepe volt mind stratégiailag, mind közigazgatásilag, mind pedig egyházilag, de igazi hírnevét mégis az 1552-es török ostrom során nyújtott világra szóló védelmével vívta ki. Dobó István 1549-ben vette át a vár irányítását. Els dleges feladatának tartotta, hogy minél jobban meger sítse a végvárat a várható török támadás ellen, mind a hely rség, mind a hadieszközök számának emelésével (ekkor épült az ún. „Dobó-bástya”, melyet rossz állapota miatt felrobbantottak, de napjainkban újra a régi pompájában tündököl).

1552. szeptember 4-én indult meg az ostrom. El z éjjel a császári zsoldos sereg csöndben dezertált, így a várat csak a helyiek és a környékr l a várba menekült 2000 f védte. A támadás szeptember 11-én indult. Az ágyúkkal megromgált falakat a törökök igyekeztek aláaknázni. A várfalakon folyt a küzdelem, de az október 13-i utolsó nagy roham sem bizonyult elegend nek, hogy a többszörös túler ben lév oszmán sereg bevegye a várat. A várkapitány, Dobó István és Bornemissza

Gergely irányításával elhárították a török hader ket.

Nem így történt 1596-ban, amikor a jóval er sebb véder vel felszerelt, b vített, fejlesztett vár, b két hét alatt a törökök kezére jutott, a hader fegyelmetlensége miatt. Az oszmán seregek felismerték az er d jelent ségét, és stratégiai központot alakítottak ki itt.

Eger vára 1686-ban szabadult fel az oszmán megszállás alól, egy jól el készített tárgyalás eredményeképpen. Ezután azonban, az er d elveszítette jelent ségét olyannyira, hogy 1702-ben Lipót császár elrendelte a küls vár felrobbantását. A Rákóczi szabadságharc idején, a fejedelem épített a vár nyújtotta lehet ségekre, de a külföldi támogatás nélkül kudarcba fulladt szabadságharc sem mentette meg a várat, a rá váró enyészett l.

A vár és vitézeinek tette a XX. században lett legendává, amikor Gárdonyi Géza megírta Egri csillagok cím regényét. Az író t a várban helyezték örök nyugalomra.

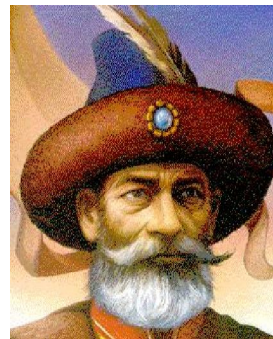
Az egri várban a Dobó István Vármúzeum m ködik. Az állandó kiállításokon bemutatják a vár történetét, földalatti er drendszerét, a középkori büntetési módokat, és ezek eszközeit. A k tárban megtekinthet k az elpusztult katedrálisok maradványai, a h sök termében az 1552-es várvédelmet irányító várkapitány, Dobó István márvány síremlékének fed lapja. A várban található Egri Képtár hazánk egyik jelent s képz mvészeti gy jteménye, mely németalföldi, itáliai, osztrák és magyar festményeket riz. A vár történelmi hagyományait a kiállítások mellett programokkal is feleleveníti.

Forrás: wikipédia

MAGYAR URALKODÓK

Géza (949 körül – 997) Taksony

fejedelemnek s egy el kel beseny n nek – aki valószínűleg Tonuzoba rokona, lánytestvére – a fia volt. Egyetlen fivére, Mihály (pogány neve Györffy György szerint Béla) ismert.

Keresztelkedése alkalmával az István nevet kapta, ami korának bizánci orientációját mutatja.

A Géza név, ahogy ma használják, nem

felel meg a régi kiejtésnek és hibás olvasásnak köszönheti eredetét. Nevének eredeti olvasata a Gyeü, Gyeü, Gy, Gy alakok valamelyike lehetett (ld. az Algy vagy a Gyevi tanyák földrajzi nevet). Kicsinyíté képz s formája a Gyeücsa, Décsé lehetett. Neve – Györffy György elmélete szerint – a türök Istemi jabgu (nyugati türök dzsebu, dzsevu) méltóságnevéb l származik.

Taksony életében, Tar Zerind halála után elnyerte a bihari dukátust, ami fejedelemmé válásakor Zerind fiára, Koppányra szállt. Még húsz éves sem volt, mikor feleségül vette „nemzetének legszebb asszonyát”, Saroltát (más forrásokban: Sarolt), a közhit szerint Gyula erdélyi vajdának, mindenesetre egy törzsf nek leányát, aki azután nagy befolyást gyakorolt egész uralkodására.

Öt gyermeke született, négy leány és egy fiú. Els ként Judit aki kés bb I. Boleszláv lengyel herceg felesége lett, t valószínűleg egy másik leány és Vajk követte, aki kés bb a kereszttségben – 973 körül – az István nevet kapta és els királyunk lett. A következő két leánygyermek neveit bizonytalanság övezi, azonban egyikük Orseoló Ottó felesége, a másik pedig Aba Sámuel felesége lett. Padányi Viktor történész szerint ez a két

kés bb született lánygyermek Géza második házasságából származhatott mivel születésük a 990-es évekre tehet és ekkoriban Sarolt már az ötvenes éveiben járt. Padányi lengyel forrásokra hivatkozva azt állítja, hogy Adelhaid lengyel hercegn Géza második felesége. A 13. századi ún. Varsói Krónika – valószínűleg tévesen – Adelhaid lengyel hercegn t tartja Géza fejedelem feleségének, I. István király anyjának).

972 táján, Taksony fejedelem halála után lett a fejedelem. 973 húsvétjára 12 magyar urat küldött Quedlinburgba I. Ottó császárhoz, és békét kötött a birodalommal. Géza megtiltotta a külföldi kalandozásokat (az utolsóhoz, Konstantinápoly 970-es ostromához kapcsolódik a várfal érckapuját buzogánnyal betör Botond vezér mondája). A fejedelmi hatalomtól függetlenségüket meg rizni vágyó törzsi vezet k ellen kíméletlenül lépett fel, ezért az egykorú feljegyzések „véres kez ”-nek nevezik. Halálakor már csak három törzsf (Koppány, Gyula és Ajtony) nem hajlott meg a fejedelmi akarát el tt.

A magyarok közül sokan fölveték a keresztény hitet, melyet Géza, aki a keresztységben Stefan (István – az els keresztény vértanú) nevet nyert, 974-ben egész családjával együtt fölvetett. Gyermekei, Vajk (utóbb I. István néven Magyarország királya), és két leánya, Ilona (kés bb Orseolo Ottó velencei dózsának felesége, gyermekük Orseolo Péter) és Sarolta (a név bizonytalan; kés bb Aba Sámuel király felesége) már kereszténynek születtek. Wolfgang barát, Pilgrim passauai és Szent Adalbert prágai püspök karolták fel els sorban a hittérítés ügyét Magyarországon. Az új hittel karöltve járt az egységes monarchia elvének terjedése. Fiához Gizellát, IV. Henrik bajor herceg hűgát adta n ül, akivel páncélos lovagok (Vencelin, Hunt, Pázmán stb.) és iparosok, keresked k költöztek az országba. Utódává fiát, Istvánt választotta. Géza 25 éves uralkodása mély nyomokat hagyott a nemzet életében.

Veresegyházi Péter: Magyar uralkodók

MAGYAR URALKODÓK

Taksony (latinul: Toxun), (* 931 el tt; † 972),

Árpád-házi magyar fejedelem a 10. század közepén, Zolta fejedelem fia, Árpád nagyfejedelem unokája. Születésén

k, halálának és uralkodásának pontos ideje bizonytalan. Anonymus krónikája szerint Anno Domini 931-ben született. Pontosnak tekintett információk van azonban arról, hogy Taksony a kalandozó hadjáratok idején, 947-ben egy Itáliai hadjáratot vezetett. Ez inkább azt valószínűsíti, hogy 931-nél lényegesen korábban születhetett. Halálát a 960-972 közötti évek valamelyikére szokás tenni.

Minden jel arra mutat, hogy az Árpád halála utáni id szakban a Turul-nemzetség ereje hanyatlásnak indult. Az Árpád és Taksony közötti id szakból csak egyetlen fejedelem (Falicsi) nevét ismerjük hitel érdeml forrásból. Ez arra enged következtetni, hogy a 10. század els felében a fejedelmi hatalom visszaszorult, névlegessé vált. A hazai és külföldi források sem az Árpád-házi fejedelmekkel, hanem a kalandozó hadjáratok vezet ivel kapcsolatos híreket örökítették meg, így a kor fejedelmeir l kevés hiteles információ maradt fenn.

Egy kései forrás szerint az augsburgi csatából megmenekült vezérek közül az egyik kés bb „király” lett. Ezt az információt szokás Taksonyra vonatkoztatni és e szerint a nagyfejedelemséget valamikor 955 után vehette át, lehetséges, hogy éppen a vereség egyik következményeként. Bíborbanszületett

Konstantin A birodalom kormányzása cím m véb l tudjuk, hogy 950 körül Fajsz (Falicsi) volt a nagyfejedelem. Kizárólag ennek a

híradásnak alapján feltételezik, hogy Taksony Fajsztól vette át a hatalmat.

Anonymus szerint „Zolta vezér fiának, Taksonynak feleséget hozott a kunok földjér l”. A kun népnév azonban a 10. században még nem volt használatos, így Taksonynak valamilyen keleti népb l származó (kazár, beseny , vagy volgai bolgár) felesége lehetett. A hagyomány két fiúgyermekük – Géza és öccse Mihály – nevét örökítette meg. Géza Taksony után nagyfejedelem lett. Mihály életének körülményeir l semmit nem tudunk, azonban Szent Istvánon kívül Árpád-házi királyaink mindegyike Mihály leszármazottja volt.

Amennyiben helytálló az a feltételezés, hogy Árpád halála után a f hatalom az Árpád nemzetség egyes ágai között örökl dött, akkor a legfiatalabb Árpád-fiútól származó Taksony halála után a nagyfejedelmi címnek át kellett volna kerülni a legid sebb fiú (Tarkacsu) ágára. Ez nem így történt, ezért feltételezni szokták, hogy Taksony volt az els , aki ezt az örökösödési szabályt megszegte és az a híradás, hogy Géza kezét „embervér szennyezte be”, az ennek következtében kitört belháborúkra utalhat.

Szintén feltételezés az, hogy Géza és Taksony között a hatalmváltás a 970-es évek elején történt. Az id pont fels határát az adja, hogy 973 húsvétján a quedlinburgi birodalmi gy lésen már Géza nagyfejedelem követei vettek részt. A Váradi Krónika szerint azonban Géza nagyfejedelem „az úr megtestesülésének 963. évében [...] az Isten utáni tisztelet gyarapodásáról kezdett gondolkodni.”. Ezt a hírt meger síti az a forrás, amely szerint a pápa 963-ban Zacheus személyében térít püspököt szentelt a magyarok számára. Ezek a híradások inkább arra engednek következtetni, hogy Taksony nagyfejedelemsége már a 960-as évek els felében véget ért.

<http://hu.wikipedia.org>

<http://www.sulinet.hu>

Veresegyházi Péter: Magyar Uralkodók

MAGYAR URALKODÓK

Második számunkban a magyar uralkodókró szóló cikksorozatunk folytatjuk. Megismerhetjük a magyar történelem mind az 58 uralkodóját.

Falicsi/Fajsz

magyar fejedelem, Árpád unokája. 950 körül uralkodott. Életének és uralkodásának körülményei ismeretlenek. Nevét a magyar helynevekben

el fordul Fajsz névvel is szokták azonosítani, ez az azonosítás azonban vitatott.

Falicsi/Fajsz uralkodásáról Bíborbanszületett Konstantin A birodalom kormányzása cím m vének negyvenedik, „A kavarok és turkok nemzetségeir l” cím fejezetében a következ t írja:

„Tudnivaló, hogy Árpád, Turkia nagy fejedelme négy fiút nemzett, az els Tarkatzú [Tarkacsu]/Tarhos, a második Jelekh [Jelek]/Üll , a harmadik Jutotza Jutocsa és a negyedik Zalta Zolta.

Tudnivaló, hogy Árpád els fia, Tarkatzú [Tarkacsu], nemzette Tebelét [Tevel], második fia, Jelekh [Jelek], nemzette Ezelekh-et [Ézel], harmadik fia, Jutotza [Jutocsa], nemzette Falitzi-t [Falicsi], ki most fejedelem, negyedik fia, Zalta [Zolta] nemzette Takszit [Taksony].”

Ez az egyetlen forrás, amelyben l Falicsi/Fajsz létezésér l és fejedelemségér l értesülhetünk és mivel az idézett m magyarokról szóló része 949 és 952 között készült (a ma leginkább elfogadott nézet szerint 950 körül) Falicsi/Fajsz uralkodását is erre az id szakra szokás tenni. Az uralkodás kezdetér l és végér l azonban semmilyen információnk nincsen, mint ahogyan arról sincs, hogy Falicsi el tt és után ki volt a magyar nagyfejedelem. Egy kései forrás

szerint az augsburgi csatából megmenekült vezérek közül az egyik kés bb „király” lett. Ezt az információt szokás Taksonyra vonatkoztatni és e szerint a nagyfejedelemséget 955-ben vehette át, lehetséges, hogy éppen a vereség egyik következményeként és lehetséges, hogy éppen Fajsztól.

Az, hogy Taksony Falicsitól vette át a f hatalmat, más meggondolásból is következik. Az ismert források alapján jogosnak t nik az a feltételezés, hogy a f hatalom Árpád családjában – „nomád öröklési szokás” szerint – az Árpád nemzetség egyes ágai között egymás után sorban, egymást váltva örökl dött, a születés sorrendjében. Ennek alapján Árpád halálakor Tarkacsu örökölte a f hatalmat, illetve ha már nem élt, akkor a fiatalabb testvér ága. Ha feltesszük, hogy a történész császár Árpád-fiakról közölt névsora egyben születési sorrendet is jelent, akkor valóban a Jutocsa ágából származó Falicsi után a Zolta ágából való Taksonynak kellett következni.

Az, hogy az Árpád és Taksony közötti nagyfejedelmek nevét nem ismerjük, arra enged következtetni, hogy a 10. század második felében az Árpádok fejedelmi hatalma háttérbe szorult, névlegessé vált. A magyarság valódi vezet i ekkor nem a fejedelemség tisztségvisel i, hanem a törzsi vezet k voltak.

Ez lehet az oka annak, hogy a magyar krónikák Árpád családjából csak alig néhány nevet riztek meg. A Képes Krónika a nagyfejedelmekr l Álmos, Árpád, Taksony, Géza sorrendben tud, ami nyilvánvalóan nem felelhet meg a valóságnak. Anonymus Árpád, Zolta, Taksony sorrendje elvileg lehetséges lenne, inkább valószínű, azonban, hogy a névtelen jegyz tudott Árpád és Taksony fejedelemségér l, tudta, hogy Taksony apja és Árpád fia Zolta volt és így következtette ki – a saját korában érvényes öröklési szokásból – hogy Zoltának is fejedelemnek kellett lenni. Forrás:

<http://hu.wikipedia.org>

Veresegyházi Péter: Magyar uralkodók